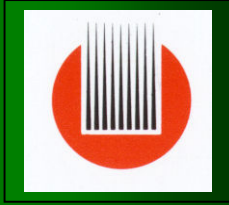

**GENEL
ARAŞTIRMALAR**

MİKRO FİNANSMAN

GA - 05-2-5

**TÜRKİYE KALKINMA
BANKASI A.Ő.**

ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜŐÜ

**Nisan 2005
Ankara
ANKARA**

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş

GENEL ARAŞTIRMALAR

MİKRO FİNANSMAN

Leyla DOLUN

Kd.Uzman

ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ

Nisan 2005

ANKARA

ISBN 975-7406-62-7
© Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

Leyla Dolun
Kd. Uzman
l-dolun@tkb.com.tr

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.
Araştırma Müdürlüğü
İzmir Cad. No: 35 Kızılay/ANKARA
Tel: (0312) 417 92 00/2330
(0312) 418 21 67
Fax: (0312) 417 01 47

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Matbaasında Basılmıştır

İÇİNDEKİLER

	Sayfa no
I-GİRİŞ	1
II-TANIMLAR.....	2
III-MİKRO FİNANSMAN KURULUŞ MODELLERİ.....	3
1.Birlik modeli.....	3
2.Garanti sağlayan kuruluş modeli.....	4
3.Topluluk Bankası modeli	4
4.Kooperatif modeli	4
5.Kredi birlikleri	5
6.Grameen tipi model	5
7.Grup modeli	6
8.Bireysel model	6
9.Aracı kuruluş modeli	6
10.Sivil toplum örgütü modeli	6
11.Grup baskısı modeli	7
12.ROSCA(Rotating savings and credit associations)Döner tasarruf ve kredi birlikleri modeli	7
13.Küçük işyeri modeli	7
14.Köy bankacılığı modeli	8
IV-MİKRO FİNANSMAN İMKANLARINDAN YARARLANANLAR	10
V-DÜNYADA MİKRO FİNANSMAN UYGULAMALARI	12
VI-TÜRKİYE'DE MİKRO FİNANSMAN	21
VII-MİKRO FİNANSMAN KONUSUNDA YAŞANAN SORUNLAR	23
VIII-SONUÇ	24
KAYNAKÇA	27
EK-1	30
TABLolar	Sayfa no
Tablo 1-Mikro finansman kuruluşlarının çeşitleri ve ana özellikleri	9
Tablo2- Mikro kredi kampanyasının yıllar içindeki gelişimi	12
Tablo 3- Mikro kredi kampanyasının bölgesel dağılımı	13

MİKRO FİNANSMAN

I-GİRİŞ

2000 yılında Okinawa’da yapılan G-8 Zirvesinde açıklanan Küresel Yoksulluk Raporunda, 1.2 milyar insanın günde 1 doların altında, 3 milyar insanın ise 2 doların altında gelirle yaşadığı tespit edilmiştir. Dünya ülkeleri, bu ciddi soruna ve yoksulluğun yarattığı diğer sorunlara çözüm bulabilmek için bir takım çalışmalar yapmaktadır. Bu çerçevede Birleşmiş Milletler Örgütünün 2015 yılına kadar 191 üye ülkesinin gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği Milenyum Kalkınma Hedefleri (Millennium Development Goals MDG) aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır.

1. Aşırı yoksulluğu ve açlığı ortadan kaldırmak
2. İlk öğrenim imkanını tüm dünya ülke çocuklarına sağlamak
3. Cinsler arasındaki eşitliği desteklemek ve kadınları güçlendirmek
4. Çocuk ölümlerini azaltmak
5. Ana sağlığını iyileştirmek
6. HIV/AIDS, Sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele etmek
7. Ekolojik sürdürülebilirliği temin etmek
8. Kalkınma için global bir ortaklık geliştirmek

Bu hedeflerin içinde yer alan aşırı yoksulluğu ortadan kaldırmak, kadınları güçlendirebilmek gibi amaçlarla, geleneksel bankacılık sisteminde finansman imkanlarından yararlanamayan, gelir seviyesi çok düşük kişi ve kurumların finansmanı ve desteklenmesi amacıyla kurulan mikro finansman kuruluşları önem kazanmıştır. Şubat 1997 yılında yapılan mikro kredi zirvesinde 2005 yılına kadar dünyanın en yoksul 100 milyon ailesine ve özellikle bu ailelerdeki kadınlara kendi işlerini kurmaları ve işe yönelik diğer faaliyetleri gerçekleştirebilmeleri için kredi sağlayacak global bir hareket başlatılmıştır. 2005 yılı Birleşmiş Milletler Örgütüncü “mikro kredi” yılı olarak ilan edilmiştir. Bu bağlamda, aşağıda yer alan bölümlerde mikro finansman konusu incelenmeye çalışılacak, dünyada ve ülkemizdeki uygulamalarından örnekler verilerek, uygulamaların olumlu ve olumsuz yönleri ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

II-TANIMLAR

Mikro finansman, yoksul ve düşük gelir düzeyindeki kişi, aile veya işletmelere, mikro işletmelere (1-9 kişi arasında çalışanı bulunan işletmeler) sağlanan finansman hizmetleridir. Bu hizmetlerin başında, mikro kredi gelmektedir. Bunun dışında geleneksel finans kuruluşlarına ulaşamayan yoksul kesime yönelik tasarruf, sigorta ve para transferi gibi hizmetler de mikro finansman hizmetlerinin arasındadır. Bu hizmetlerin mikro olarak adlandırılması, işlemlerin çok küçük tutarlarda – örneğin kredinin 50 USD \$ ve tasarruf mevduatının 5 USD \$ civarında -olmasından kaynaklanmaktadır.

Mikro kredi, bir mikro finansman kuruluşunca bir mikro girişimciye, işini geliştirmesi amacıyla verilmiş olan kredidir. Mikro kredi genellikle işletme sermayesi ihtiyacını karşılanması, hammadde ve malzeme alımı, imalat için gerekli sabit teçhizatın alımı gibi amaçlarla verilmektedir.

Mikro finansman kuruluşları bazı durumlarda geleneksel finansman kuruluşları yapısına sahip olan kuruluşlar olmakla birlikte, çoğu zaman yoksul kesime hizmet verirken kâr amacından çok, sosyal amaçlı hareket eden kişi, topluluk, kurum, sivil toplum örgütleri gibi kuruluşlardır. Farklı alışma ilkeleri ve yapıları olmakla beraber, yoksulluğu ortadan kaldırmak için küçük tutardaki finansman olanaklarını ihtiyacı olan yoksul kesime aktaran kuruluşlardır. Aşağıdaki bölümde farklı mikro finansman kuruluş modelleri hakkında genel bilgiler verilmektedir.

III-MİKRO FİNANSMAN KURULUŞ MODELLERİ

“Global Development Research Center, Virtual Library on Micro Credit” koordinatörlerinden Hari Srinivas’ın sınıflandırmasına göre mikro finansman kuruluş modelleri 14 adettir.

1. Birlik modeli
2. Garanti sağlayan kuruluş modeli
3. Topluluk bankası modeli
4. Kooperatif modeli
5. Kredi Birlikleri modeli
6. Grameen tipi kuruluş modeli
7. Grup modeli
8. Bireysel model
9. Aracı kuruluş modeli
10. Sivil Toplum Örgütü modeli
11. Grup baskısı modeli
12. Rosca(rotating savings and credit associations) Döner tasarruf ve kredi birlikleri modeli
13. Küçük işyeri modeli
14. Köy bankacılığı modeli

1. Birlik modeli

Bu mikro finansman kuruluşu modelinde, hedef topluluk kendi içinde bir birlik oluşturarak mikro finansman hizmetleri vermektedir. Topluluklar gençlik grubu, kadın toplulukları olduğu gibi, bir siyasi dini veya kültürel görüş etrafında toplanan kişiler olabilirler ve mikro işletmeler ve diğer çalışma konularında destek verebilirler.

Bazı ülkelerde “birlikler” hukuki dayanağa dayalı olarak bazı imkânlara da sahip olabilirler. Vergi indiriminden yararlanabilirler, aidat toplayabilirler, sigorta yaptırabilirler. Bu model grup modeline çok benzemektedir.

2. Garanti sağlayan kuruluş modeli

Geleneksel bankacılıkta bir başka banka garantisi, ticari bankadan kredi sağlanması için gerekmektedir. Mikro finansman sisteminde bu garanti bir başka ticari banka yerine, dışarıdan bir hükümet kuruluşu, veya bir hibe veren kuruluş veya benzer kuruluşlarca düzenlenebileceği gibi, içerden üyelerin tasarrufları teminat gösterilerek düzenlenebilir. Sağlanan garanti çerçevesinde kredi doğrudan bir kişiye verilebilir veya oluşturulmuş bir grup yararlanabilir.

Garanti altına alınmış olan fonlar; kredi koşullarının iyileştirilmesi ve sigorta ödemeleri gibi çeşitli amaçlarla kullanılabilir. Çeşitli uluslararası ve Birleşmiş Milletler Kuruluşları, ulusal kuruluşlar, bankalar ve sivil toplum örgütleri kendi kullandırabilecekleri veya mikro kredi programları başlatmak için başvurabilecekleri, uluslararası ve ulusal garanti fonları oluşturmaktadırlar.

3. Topluluk Bankası Modeli

Topluluk bankası modelinde tüm topluluğa bir ünite olarak muamele edilir ve yarı resmi veya resmi kuruluşlar oluşturularak, mikro kredi dağıtılır. Bu kuruluşlar genellikle, sivil toplum örgütleri veya diğer organizasyonların yardımları ile oluşturulur ve öncelikle topluluk üyelerini, topluluk bankasının çeşitli finansman faaliyetleri hakkında eğitir. Bu kuruluşların yapılarında, gelir yaratıcı projeler veya tasarruf imkanları olabilir. Çoğu örnekte, topluluk bankaları, aynı zamanda daha geniş topluluk kalkınma programlarının birer parçası olup, finansman imkanını, ana amaç için bir teşvik unsuru olarak kullanmaktadır.

4. Kooperatif modeli

Kooperatif; ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları ve taleplerini karşılamak amacıyla isteğe bağlı olarak bir araya gelen kişilerce oluşturulmuş, ortaklaşa sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen işletmelerdir. Bazı kooperatifler, üye finansmanı ve tasarruf faaliyetleri gibi konuları da kuruluş amaçları içinde almaktadır.

5. Kredi Birlikleri

Kredi birlikleri, üyelerce idare edilen ve kendi üyelerine yardımcı olmak üzere oluşturulmuş finansman kuruluşlarıdır. Belirli bir grup veya organizasyonun tasarruflarını birlikte çalıştırmayı kabul eden ve birbirlerine makul faiz oranlarıyla kredi vermek amacıyla bir araya gelen üyelerce organize edilirler.

Üyelerin bir ortak noktaları olur: aynı kuruluşta çalışabilirler, aynı kiliseye bağlı olabilirler, işçi kuruluşuna üye olabilirler, sosyal bir gruba dahil olabilirler, aynı toplumda çalışıyor veya

yaşıyor olabilirler. Kredi birliği üyeliği, aynı gruba ait tüm insanlara, ırk, din, renk farkı olmaksızın açıktır.

Kredi birlikleri, demokratik, kâr amacı gütmeyen, finansman sağlayan kooperatiflerdir. Her biri üyelerince idare edilirler ve sahiplenirler ve her bir üyenin yöneticileri ve komite temsilcilerini seçmek için birer oyu vardır.

6. Grameen tipi model

Grameen modeli Bangladeş'te Prof. Muhammed Yunus tarafından başlatılan yoksul kesime yönelik kuruluş olan Grameen Bankası modelinden ortaya çıkmıştır. Esas olarak aşağıda anlatılan metot uygulanmaktadır:

On beş -yirmi köy civarında bir bölgeyi kapsayacak şekilde, bir bölge yöneticisi ve birkaç banka çalışanından bir banka ünitesi oluşturulur. Yönetici ve çalışanlar ilk önce köyleri ziyaret ederek yerel ortamı incelerler ve muhtemel müşterileri tespit ettikleri gibi amaçlarını, fonksiyonlarını ve bankanın çalışma şeklini yerel halka anlatırlar. Olası borçlulardan beş kişilik gruplar oluşturulur ancak ilk aşamada sadece ikisi kredi vermek üzere seçilir. Bir ay süre boyunca grup üyelerinin banka kurallarına uygun olup olmadıkları gözlenir. Grup üyelerinden kredi almış olan ikisi, anapara ve faizi elli haftalık süre içinde ödediği takdirde geri kalan grup üyeleri kredi almaya hak kazanırlar. Bu kısıtlamalar nedeniyle, kişilerin ödemelerinin muntazam olması için diğerlerinin baskısı olmaktadır. Bu durumda grubun ortak sorumluluğu, bir yerde kredinin teminatı görevini yerine getirmektedir.

7. Grup Modeli

Bu model Grameen, topluluk bankacılığı, köy bankacılığı, grup baskısı modeli gibi modellere benzemektedir. Bu modelde ana felsefe, bireysel olarak hareket edildiğinde karşılaşılan güçlükleri ve zayıflıkları bertaraf etmek için grup olarak hareket ederek, ortak bir sorumluluk ve teminat altına girmektir. Fonlar bireylere değil gruplara aktarılmaktadır.

Bireylerin bir araya gelmeleri farklı amaçlara hizmet edebilir: eğitim, ortak pazarlık gücü, baskı grubu oluşumu, vb.

8. Bireysel model

Bu modelde mikro krediler doğrudan borçluya verilmektedir. Burada bir grup oluşumu veya geri ödenmenin garanti edilmesi için grup baskısı gerekmemektedir. Bireysel model, birçok durumda "kredi artı" programının bir parçasıdır ve bu programlarda eğitim, beceri gelişimi gibi diğer sosyo-ekonomik hizmetlerde sağlanmaktadır.

9. Aracı kuruluş modeli

Aracı kuruluş modelinde, borçlu ve alacaklı arasında bir aracı kuruluş bulunmaktadır. Burada aracı kuruluş özellikle borçluların kredi bilincine kavuşmasında ve eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin tasarruf programları başlatarak, borç alacakların kredi vermeye uygun seviyeye gelmelerini sağlamaktadırlar.

Aracılar tarafından geliştirilen bağlantılar, fon sağlama, program bağlantıları, eğitim ve öğretim ve araştırma gibi konuları kapsayabilir. Bu faaliyetler uluslararası seviyeden, ulusal seviyeye, bölgesel seviyeden yerel ve bireysel seviyeye kadar her çeşit seviyede yer alabilir.

Aracılar bireysel olabildiği gibi, sivil toplum örgütleri, mikro-kredi programları, ve ticari bankalar (devletçe finanse edilen programlarda) olabilir. Borç verenler hükümet kuruluşları, ticari bankalar, uluslararası kuruluşlar gibi kuruluşlar olabilir.

10. Sivil Toplum Örgütü modeli (STÖ)

Sivil toplum örgütleri mikro kredi alanında anahtar konumundadırlar. Çeşitli boyutlarda aracılık rolü oynamışlardır. Sivil toplum örgütleri(STÖ) mikro kredi programlarının başlatılmasında ve katılımında aktif rol oynamışlardır. Buna, gerek toplum içinde, gerek ulusal ve uluslararası hibe veren kuruluşlar için de, mikro kredinin öneminin anlaşılmasına yardımcı olmakta dahildir. Topluluklar ve mikro kredi organizasyonları için kaynaklar ve araçlar geliştirerek gelişmelerini sağlamışlar ve başarılı uygulamaları belirlemişlerdir. Aynı zamanda mikro kredi uygulamaları ve ilkeleri hakkında bilgi temini için imkanlar yaratmışlardır. Bunların içine yayınlar, çalışma grup toplantıları ve seminerler ve eğitim programları girmektedir.

11. Grup baskısı modeli

Grup baskısı borçlularla, proje katılımcıları arasında ahlaki ve diğer bağlantılar yoluyla mikro kredi programlarında geri ödemeyi ve katılımı temin etmeye çalışır. Baskı grupları: borçlu grubun diğer üyeleri olduğu gibi(burada ilk borçlu krediyi geri ödemediği sürece diğerleri kredi alamamaktadır. Dolayısıyla ilk borçlunun geri ödemesi için baskı olmaktadır.) ; topluluk liderleri (genellikle dışarıdan bir sivil topluluk örgütüne seçilen ve eğitilen); sivil toplum örgütünün kendisi ve bölge sorumluları; veya bankalar olabilir. Uygulanan “baskı” geri ödemeyen borçluya sık ziyaretler olabileceği gibi, topluluk toplantılarında isimleri açıklanarak borcunu ifa etmesi istenebilir.

12. ROSCA(Rotating savings and credit associations) Döner tasarruf ve kredi birlikleri modeli

Döner tasarruf ve kredi birlikleri, ortak bir fona düzenli katkıda bulunmak üzere bir araya gelen bireylerin, her bir bireye bir seferde toplu para aktardığı bir grup esasına dayanır. Örneğin 12 kişilik bir grup 12 ay boyunca her ay kişi başına 100 USD \$ toplayabilirler. Her ay toplanan 1.200 USD \$ topluluğun bir üyesine verilir. Böylece, bu üye diğer üyelere bu düzenli aylık katkılardan borç para verebilir. Sırası gelip toplu parayı aldıktan(gruptan borç aldıktan) sonra tutarı düzenli olarak, sonraki aylık katılımlarıyla geri öder. Toplu parayı kimin alacağına karar vermek oy birliği ile, çekilişle veya üzerinde anlaşılan herhangi bir yolla olabilir.

13. Küçük işyeri modeli

“Kayıt dışı sektör” hakkındaki daha önceleri var olan görüş bu sektörde bulunanların sadece hayatını devam ettirmek için, düşük verimlilikle çalışan ve çok düşük katma değer yaratan birimlerden oluştuğu şeklinde idi. Ancak bu görüş değişti, ve istihdam yaratmak, gelir arttırmak ve ihtiyaç duyulan hizmetleri sağlamak için ; küçük ve orta ölçekli işletmelere daha fazla önem verilmeye başlandı .

Bu tip işletmeler için uygulanan politikalar, genellikle eğitim, teknik tavsiyeler, yönetim ilkeleri ve benzeri destekleme sistemleri gibi doğrudan müdahaleler ile piyasa koşullarına hazırlanmak veya satış imkanları gibi dolaylı müdahaleler üzerinde, odaklanmaktadır.

Bu politikaların ana bileşenlerinden biri de özellikle değişik yapı ve kullanım alanında mikro kredi şeklinde finansmandır. Mikro kredi küçük ve orta ölçekli işletmelere ya doğrudan veya diğer hizmetlerle birlikte daha geniş işletme geliştirme programının bir parçası olarak sağlanmaktadır.

14. Köy bankacılığı modeli

Köy bankaları topluluk temeline dayalı kredi ve tasarruf birlikleridir. Genellikle, kendi imkanlarıyla çalışan ve yaşantılarını geliştirmeye çalışan düşük gelirli 25-50 kişi tarafından oluşturulurlar. Köy Bankasının ilk kuruluş sermayesi dış kaynaktan gelebilir ancak üyelerin kendileri bankayı idare ederler: üyelerini kendileri seçerler, çalışanlarını kendileri belirlerler, kendi kuruluş tüzüklerini kendileri hazırlarlar, bireylere kredi dağıtırlar, ödemeleri tahsil ederler, tasarrufları toplarlar. Kredileri teminat altındadır ancak mal veya gayri menkul kefaleti ile değil manevi kefaletle: grubun, her bir bireysel kredinin arkasında olduğu teminatı ile.

(Ayrıca, bir çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede, gerek kentsel kesimde gerek tarımsal kesimde çalışan küçük ölçekli işletmeler veya özel girişimciler, çoğu zaman devlet veya uluslararası kuruluşlarca desteklenen özel hibe veya kredi programları çerçevesinde aracı kalkınma bankaları ve ticari bankalarca finanse edilmektedir. Her ne kadar bu tip finansman imkanları yoksul kesime hizmet veren mikro finansman modeline bire bir uymuyorsa da, ve aracı olarak hareket eden ticari bankalar ve kalkınma bankaları riayet etmeleri gereken bankacılık kuralları çerçevesinde hareket etmeleri gerektiğinden, küçük ölçekli işletme ve girişimcilere hizmetlerinde bir takım idari ve yasal engellerle karşılaşmalarına rağmen, bu tip finansman imkanları da mikro finansman kapsamında ele alınabilir.)

Yukarıdaki bölümde anlatılmaya çalışılan mikro finansman modelleri ile ilgili olarak Malfred Zeller tarafından yazılan “Kırsal finansman kurumları ve sistemleri, kırsal kurum modelleri” (Rural Finance Institutions and Systems, Models of Rural Institutions) adlı çalışmada yer alan mikro finansman kuruluşlarının çeşitleri ve ana özelliklerine dair tablo aşağıda yer almaktadır.

TABLO 1- Mikro finansman kuruluşlarının çeşitleri ve ana özellikleri

	Yararlanan	Sermayedar	Kurallar/ karar verme	Seçilebilirlik	Fonun ana kaynağı	Tasarruf/ kredi ilişkisi	Yapı	Teminat	İdare
1.Kredi birlikleri	Yeni grup, ortalama 100-200 üye	Üyeler (hissedar)	Demokratik (1 kişi:1 oy)	Hisselerin alımı; bazen bir meslek veya sosyal bir grup	Üye tasarrufları	Tasarruf üzerinde odaklı kredi daha çok tasarruflardan	Piramit yapısı birlikler veya federasyonlar/ yerel şubeler aşağıdan yukarıya	Tasarruflar	Maaşlı personel ve seçilmiş gönüllü üyeler
2.Köy bankası	Yeni grup, 30-50 üye	Üyeler	Aşağıdan yukarıya/ demokratik(üyeler), STÖ/ Devletçe desteklenen bankalarla bağlantılı	Köy üyesi üyelik için ödeme	Dış krediler, daha sonra iç hesapların artmasıyla üye tasarrufları	Kredi odaklı, tasarruf ikinci planda	Köy seviyesinde ademi merkezi (bir banka, kredi birliği veya köy bankaları federasyonu ile bağlantılı)	Tasarruflar, sosyal baskı	Seçilmiş üyeler (kendi kendini yönetim) bazısı yeniden seçilebilir.
3.Mikro banka	Müşteri ile bireysel ilişki	Yatırımcılar: hibe şeklinde sermaye sağlayan özel şirketler, kişiler, kurumlar veya devlet	Yukardan-aşağıya	Müşteri hakkında bilgi	Müşteri tasarrufları sermaye (hibe veya devletçe sağlanan) ve ticari krediler	Kredi ve tasarruf üzerinde odaklı	Merkezi, yerel şubeli	Olağan teminat yanında yerine geçebilecek teminatlar	Maaşlı personel
4.Grup modeli	Yeni grup, 5-10 üyeli 5-6 grup	Üyeler	Yukardan- aşağıya	Grubun bir üyesi olarak kabul edilme	Dış krediler ve hibe	Kredi odaklı, zorunlu tasarruf bazısı mikro sigorta ürünü ile	Piramit yapısı, çoğunlukla yukardan aşağıya	Grup baskısı	Maaşlı personel
5.Aracı model	Kamu veya özel bankadan kredi alabilen önceden var olan gayri resmi grup veya gruplar	Üyeler	Aşağıdan yukarı, yukardan aşağı karışımı yaklaşımı (destekleyici aracı/üyeler)	Önceden var olan bir grubun üyesi olup banka veya STÖ onaylanmak	Dış krediler ve üye tasarrufları	Önce tasarruf (ama teminat olarak)	Köy seviyesinde ademi merkezi, en yakın banka şubesi ile bağlantılı	Tasarruf, sosyal baskı, STÖ baskısı	Resmi Kurumdan maaşlı çalışan veya STÖ çalışanı olabilir.

Kaynak: Manfred Zeller-"Rural Finance Institutions And Systems, Models Of Rural Institutions.

IV-MİKRO FİNANSMAN İMKANLARINDAN YARARLANANLAR

Mikro finansman imkanlarından yararlananların ortak özelliği düşük gelir seviyesinde olup, kendi işini yürütmek amacına sahip kişi veya işletmeler olmalarıdır. Genellikle ticari bankalardan hizmet alamayan düşük gelire sahip, tasarruflarını yastık altında tutan veya taşınır veya taşınmaz mal şeklinde değerlendirme yoluna giden kişilerdir.

Uluslararası uygulamalarda öncelik, günlük geliri 1 USD \$ altında olan ve yaşamını sürdürebilmek için kendi işini sürdürmek durumunda olan kişilerdedir.

Bu çerçevede mikro finansman imkanlarından özellikle kadın girişimcilerin yararlanması çok sık görülen uygulamalardan biridir. Az gelişmiş ülkelerde kadın nüfusun, okuma yazma imkanlarından yararlandırılmaması, sadece kırsal kesimde ev ve tarla işlerinde ya hiç ücret verilmeden veya çok düşük ücretlerle çalıştırılması çok sık görülmektedir. Cinsler arasında yaşanan bu ayrımcılığın ortadan kaldırılması Birleşmiş Milletlerin milenyum hedeflerinden biridir. Günümüzde özellikle sivil toplum örgütlerinin öncülüğünde kadınlara, kendi el emeklerini değerlendirebilmeleri, kendi işlerini kurabilmeleri amacıyla öncelikle okuma yazma eğitimi verilmekte ve gerekli mesleki eğitim kursları açılarak kendi işlerini kurmaları için teknik yardım sağlanmaktadır. Bunların ötesinde gerek sivil toplum örgütleri, gerek Birleşmiş Milletler, Avrupa Topluluğu gibi uluslararası kuruluşlar veya bankalar aracılığı ile ya hibe ya da mikro kredi şeklinde kuruluş sermayesi sağlanmakta veya işlerini geliştirmeleri için fon sağlanmaktadır.

Mikro kredi uygulamasından yararlanan diğer bir kesim ise kırsal kesimde yaşayan genellikle tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlamaya çalışan kesimdir. Çoğu ülkede bu kesime düşük faizli kredi bankalar, kooperatifler, kredi birlikleri gibi kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır. Bu tip krediler genellikle devlet veya uluslararası kuruluşlarca desteklenmektedir. Kredi tutarları düşük olmakta veya bazı hallerde mal olarak verilebilmektedir. Örneğin, bir uygulamada sivil toplum örgütü köylülere bir damızlık hayvan vermiş karşılığında hayvanın ikinci yavrusunu talep etmiştir. Kırsal kesim içinde mikro kredi imkanının yanında öncelikle gerekli eğitim, teknik yardım, mesleki eğitim imkanları sağlanmaya çalışılarak, sağlanacak fonun mevcut tarımsal ve hayvansal üretimi yükseltme ve iyileştirmeye yönelik kullanılmasını temin etmek esastır.

Kentsel kesimde yaşayan, özellikle kırsal kesimden göç ederek yeterli eğitim imkanı olamamış, belli bir mesleği olmayan kişiler için de mikro finansman imkanları yaratılmaya

alışılmaktadır. Bu tip bireyler için de eğitim imkanları yaratıldıktan sonra iş kurabilmeleri için fon sağlanabilmektedir.

Kentsel kesimde, özellikle kendi üretici birlikleri aracılığıyla düşük tutarlı fonlar, ekonomik kriz dönemlerinde iş yerlerini kapatma durumunda kalan küçük esnaf ve sanatkara yardımcı olmaktadır.

Kentsel kesimde, kendi işini kurma amacında olan ancak yeterli sermayesi olmayan ge girişimcilere de mikro kredi imkanları yaratılmaya çalışılmaktadır. Özellikle, bilgisayar yazılımı, tasarım gibi konularda ulusal ve uluslararası kuruluşların özel mikro kredi programları bulunmaktadır.

V-DÜNYADA MİKRO FİNANSMAN UYGULAMALARI

Yukarıdaki bölümlerde de söz edildiği üzere uluslararası uygulamalarda öncelik, günlük kazancı 1 USD \$'ın altında olan kişilere sağlanan mikro kredi imkanlarıdır. 1997 yılında yapılan mikro kredi zirvesinde, 2005 yılına kadar dünyanın en fakir 100 milyon ailesine, özellikle kadınlara ulaşarak onlara kredi sağlanması hedeflenmiş ve bir kampanya başlatılmıştır. Bu kampanya çerçevesinde 31 Aralık 2003 itibarıyla, 2931 mikro kredi kuruluşu kendilerinin toplam 80.868.343 müşteriye ulaştıklarını, bunlardan 54.785.433 müşterinin en fakir sınıfa dahil olduğunu ve bunlardan 45.2 milyonunun kadın olduğunu rapor etmişlerdir. Eğer her kişinin 5 kişilik bir aileye sahip olduğu varsayılırsa 2003 yılı sonunda 54.8 milyon fakir müşteriye ulaşılması aile bireyleriyle birlikte toplam 274 milyon kişiye ulaşılması anlamına gelebilir. Kampanyanın yıllar içindeki gelişimi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

TABLO 2- Mikro kredi kampanyasının yıllar içindeki gelişimi

Yıl	Raporlanan Programlar	Ulaşılan Müşteriler	Raporlanan en fakir müşteriler
1997	618 kurum	13,478,797	7,600,000
1998	925 kurum	20,938,899	12,221,918
1999	1.065 kurum	23,555,689	13,779,872
2000	1.567 kurum	30,681,107	19,327,451
2001	2.186 kurum	54,932,235	26,878,332
2002	2.572 kurum	67,606,080	41,594,778
2003	2.931 kurum	80,868,343	54,785,433

Kaynak: State of the microcredit Summit Campaign Report 2004

Dünya genelinde verilen bu rakamların bölgesel dağılımı ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo3- Mikro kredi kampanyasının bölgesel dağılımı

Bölge	Program sayısı	2002 ulaşılan müşteri	2003 ulaşılan müşteri	2002 ulaşılan en fakir müşteri sayısı	2003 ulaşılan en fakir müşteri sayısı	2002 ulaşılan en fakir kadın müşteri	2003 ulaşılan en fakir kadın müşteri
Afrika	919	5,761,763	6,438,587	4,202,280	4,725,912	2,611,650	3,180,419
Asya	1,603	59,632,098	71,585,413	36,304,269	48,797,590	29,423,010	41,272,188
Latin Amerika& Karayip	261	1,942,055	2,519,299	976,396	1,121,324	589,405	719,191
Ortadoğu	30	83,047	106,464	37,600	54,039	12,282	22,785
Gelişmekte olan ülkeler Toplam	2,813	67,418,963	80,649,763	41,520,545	54,698,865	32,636,347	45,194,583
Kuzey Amerika	48	47,017	53,147	22,469	24,817	12,450	10,782
Avrupa& BDT	70	140,100	165,433	51,764	61,751	28,283	37,360
Sanayileşmiş ülkeler Toplamı	118	187,117	218,580	74,233	86,568	40,733	48,142
TOPLAM	2,931	67,606,080	80,868,343	41,594,778	54,785,433	32,677,080	45,242,725

Kaynak: State of the microcredit Summit Campaign Report 2004

Tablodan da görüleceği üzere mikro kredi, amaçları çerçevesinde ağırlıklı olarak az gelişmiş olan ülkelerde daha çok uygulanmaktadır. Kıtalar bazında dünyadaki uygulamalar hakkında özet bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Asya- Tarihsel gelişim içinde 1970'lerin sonu 1980'lerin başlarında Bangladeş'te Grameen Bank uygulaması mikro finansmanın başlangıç noktalarından biri sayılır. 1976 yılında Chittagong Üniversitesindeki öğrencilerinin de yardımıyla ilk önce fakirlere hizmete yönelik bir deneysel kredi programı oluşturmuştur. Bu programda köylere gidilerek, orada finanse edilebilecek kişiler seçilmekte ve beşer kişilik gruplar oluşturularak bu gruptan ikisine kredi

verilmekte diğerklerine ise ancak ilk ikisi ödeme yapınca kredi açılmaktadır. Böylece bir yerde ödemenin teminatı diğerk grup üyelerinin baskısı olmaktadır. Bu uygulama hızla yüzlerce köye yayılmış ve finansman da kırsal kesimde var olan devlet bankaları aracılığı ile dağıtılmıştır. Ancak pilot uygulamanın bitiminde bankacılar, projenin başarısına rağmen, çok riskli ve maliyetli olması gerekçesiyle desteklerini kaldırmışlardır. Sonunda hibede bulunan yardımseverlerin desteği ile 1983'te Grameen Bank kurulmuş ve halihazırda iki milyondan fazla kişiye hizmet verir hale gelmiştir.

Mikro finansman kuruluşlarına diğerk bir örnekte, Endonezya'da kurulu bulunan Bank Rakyat Indonesia (BRI) Bankasıdır. Bu banka kamu bankası olup, daha çok kırsal kesime hizmet vermektedir. Halihazırda yirmi iki milyon mikro müşterisi vardır. 1980'lerin ortalarında hükümet destekli kırsal kredi programının başarılı bir şekilde mikro bankalara dönüştürülmesi sonucu oluşmuş bir kuruluştur.

Tayland'daki Tailand's Bank of Agriculture and Agricultural Cooperatives yaklaşık 1 milyon mikro kredi müşterisi ile 3.6 milyon mikro tasarruf sahibine hizmet vermektedir. Bu banka bir kamu bankası olup, tarımsal kesimde yaşayan çok fakir üreticilere mikro kredi sağlamak ve tasarruflarını değerlendirmektedir.

Asya kıtasında gelişme gösteren diğerk mikro finansman hizmeti veren kuruluşlar, Bangladeş'te bulunan Association for Social Advancement, Vietnam'daki People Credit Funds, Kamboçya'daki Association of Cambodia Local Economic Development Agencies Hindistan'daki Self-Employed Women's Association Bank Of India ve Malaysia Amanah Ikhtiar olarak sayılabilir.

Latin Amerika- Latin Amerika'da bulunan Accion Internacional kâr amacı gütmeyen bir kalkınma ajansıdır. 1961 yılında idealist bir hukuk öğrencisi tarafından Venezuela'da başlatılan gönüllü bir yardım kuruluşu daha sonra Brezilya Kolombiya ve Peru'da şubeler açmış ve ilk önceleri sivil toplum örgütü olarak daha çok fakir halkın ihtiyaçlarını giderecek hizmetlerde bulunmaya başlamışlardır. Ancak yıllar içinde ana sorunun işsizlik olduğu ve küçük işletmecilerin kredi bulmakta zorlandıklarının farkına varınca, 1973 yılında Brezilya'da ilk mikro kredi uygulamasını başlatmıştır. Daha sonraki on yıl içinde 14 Latin Amerika ülkesinde de mikro kredi programları başlatmıştır. Bu programların başarılı olması ve maliyetini karşılaması üzerine yeni bir kredi garanti fonu oluşturarak yerel bankacılık sektörü ile temasa geçilmiş böylece daha çok mikro girişimciye ulaşılmıştır. 1989,1995 yılları arasında ACCION'nun Latin Amerika ülkeleri ağı 20 misli genişlemiş ancak yine de ihtiyaç

sahiplerinin ancak %2'sine ulaşılabilmektedir. Bu durumda Bolivya'da BancoSol'un kuruluşuna yardım edilerek sadece mikro kredi veren bir ticari banka 1992'de kurulmuştur. 1991 yılında ABD'deki işsizlik ve gelir dağılımı sorunu ile ilgilenilmeye başlanarak Amerika'da da ACCION mikro kredi programı başlatılmıştır. Ekim 2000'de ise Afrika ülkelerindeki mikro kredi kuruluşları ile temas geçmiş ve Angola, Benin, Mozambik, Nijerya, Tanzanya, Uganda ve Zimbave'deki kuruluşlara teknik yardım sağlamaya başlamıştır. Son beş yıl içinde fakir girişimcilere toplam 5 milyar USD \$ tutarında sağlamıştır. İlk dönemlerde kredi tutarları 100-200 USD \$ arasında olup, geri dönüşleri %98'in üzerinde gerçekleşmiştir. 1987 yılından beri kredi müşteri sayısı 13.000'den 285.000'e çıkmıştır. Latin Amerika ve Kuzey Amerika'da bulunan 26 bağlı kuruluşu ile her yıl yaklaşık 300 milyon USD\$ kredi dağıtmaktadır. ACCION International kurumuna bağlı olarak çalışan kuruluşlar ülkeler itibarıyla aşağıda yer almaktadır.

Latin Amerika- (Bolivya- BancoSol, Brezilya- Credit Amigo, Real Microcredito, Kolombiya- Cooperative Emprender, FINAMERICA, Fundacion Mario Santo Domingo, Ekvator-Banco Solidario, CREDIFE, Fundacion Ecuatoriana de Desarrollo, El Salvador-Apoyo Integral, Guatemala- Genesis Empresarial, Honduras-FINSOL, Meksika-ADMIC, Financiera Compartamos, Nikaragua-FAMA, Paraguay- El Comercio Financiera, Fundacion Paraguaya, Peru-Mibanco, Venezuela –BankGente)

Karayipler- (Haiti- SogeSol)

Kuzey Amerika-(ABD.-ACCION USA Network)

Afrika-(Benin-PADME, Mozambik-Tchuma, Tanzanya-Akiba Commercial Bank, Uganda-Uganda Microfinance Union, Zimbabve-Microking Finance)

Bu kuruluşların dışında mikro finansman konusunda başarı gösteren kuruluşlara örnek olarak The Association for the Development of Micro-Enterprises of the Dominican Republic ve Accion Comunitaria del Peru sayılabilir.

Afrika- Afrika kıtasında mikro finansman konusu daha gelişme safhasındadır. Dünya Bankasının yaptığı bir çalışma sonucunda, PRIDE, Credit Rural and Credit Mutuel de Guinee, Credit Mutuel de Senegal ve Village Banks Nganda of Senegal, Reseau des Caisses Populaires ve Sahel Action Project de Promotion du Petit Credit Rural of Burkina Faso, ve Caisses Villageoises de pays Dogon ve Kafo Jiginew of Mali adlı dokuz mikro finansman programının başarı yolunda olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışma raporuna göre, adı geçen tüm programlar müşterilerine en yakın yörede kurulmuşlar, basit borç verme teknikleri

kullanmışlar, kültürel yapıya uygun olarak hem borç veren hem de borç alan açısından pahalı olmayacak şekilde ve yüksek geri dönüşü sağlayacak etkin teknikler kullanarak çalışmışlar, çoğu tasarrufları içermişler ve her ne kadar tüm maliyeti karşılamasa da kredilerini ticari borç oranlarından daha yüksek bir orandan fiyatlandırmışlardır.

Diğer kıtalarda olduğu gibi Afrika'da da mikro finansman kuruluşlarının bir araya gelerek oluşturduğu ağlar bulunmaktadır. Bunlardan biri Africa Microfinance Network (AFMIN) ağıdır. AFMIN halihazırda Afrika kıtasında bulunan 18 ülkeden 300'ün üzerinde mikro finansman kuruluşunun bir araya geldiği uluslararası gayri resmi bir organizasyondur. Kuruluşu 1996 yılında 15 Afrika ülkesinin mikro finansman liderleri, WWB(Women's World Banking)ve UNDP(United Nations Development Programme) Mali'de bir araya gelerek bir bölgesel ağ oluşturma fikri ile başlamıştır. Kasım 2000 tarihinde AFMIN Genel Kurul toplanarak kurulmuştur. Üye olan ülkeler ve ulusal ağları aşağıdadır.

Benin-Consortium Alafia, Burkina Faso- Association Professionnelle des Institutions de la Microfinance (APIM IBF), Kongo-Regroupement des Institutions de Financement Decentralise (RIFIDEC), Etopya- Association of Ethiopian MFIs (AEMFI), Gambiya- Gambia Microfinance Network (GAMFINET), Gana-Ghana Micro Finance Institutions Network (GHAMFIN), Gine- Reseau Guineen des Practiciens de Microfianance (REGUIPRAM), Fildişi Sahili –Association Interprofessionnelle des Systemes Financiers (AISFD-CI), Kenya- Association of Microfinance Institutions (AMFI), Madagaskar- Association Professionnelle des Institutions Financieres Mutualistes des Madagaskar (APIFM), Malavi- Malawi Microfinance Network (MMN), Mali- Association Professionnelle des Institutions de la Microfinance, Nijer- Association Professionnelle des Institutions de la Microfinance, Nijerya- Community Development and Microfinance Roundtable (CDMR), Güney Afrika- Microenterprise Alliance, Togo- Association Profesioneelle des Institutions de la Micro Finance du Togo (APIMFT), Uganda-Association of Microfinance Institutions of Uganda, Zimbabve- Zimbabwe Association of Micro Finance Institutions ZAMFI.

Bu organizasyon üyelerine eğitim, teknik bilgi, müşavirlik hizmetleri, veri tabanı oluşturma, en iyi uygulamalar hakkında bilgi verme, üyeler arasındaki ilişkileri düzenleme hizmetlerinin yanında fon sağlamaya da çalışmaktadır. Halihazırda fonlarının ana kaynakları Women's World Banking ile Almanya'da kurulu sürdürülebilir kalkınma için uluslararası yardım kuruluşu olan ve Alman Kalkınma Bakanlığına bağlı olarak çalışan GTZ tarafından sağlanmaktadır.

Orta ve Doğu Avrupa ve Bağımsız Devletler Topluluğu- Sarah Forster, Seth Greene ve Justyna Pytkoska tarafından Orta ve Doğu Avrupa ve yeni Bağımsız devletler topluluğunda mikro finansmanın durumunu araştıran raporda özetle şu sonuçlar elde edilmiştir.

Raporda bölgedeki(Balkanlar, Kafkasya, Orta ve Doğu Avrupa, Orta Asya, Rusya, Ukrayna, Birleşik Devletler Topluluğu), toplam 417 milyon nüfusu olan 28 ülkeden yirmi beşinde yer alan 5.892 kredi birliği, 136 Sivil Toplum örgütü şeklindeki mikro finansman kuruluşu, 33 ticari banka, ve 11 mikro finansman bankası incelenmiştir. Bölgedeki ülkeler arasında mikro finansman faaliyetlerinin seviyelerinde ciddi farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde mevcut kredi birlikleri nedeniyle en yüksek seviyede olduğu, Balkanlarda mikro finansman bankaları ve sivil toplum örgütlerinin daha etkili oldukları, özellikle Türkmenistan, Özbekistan ve Rusya, Ukrayna ve Belarus Cumhuriyeti bölgesinde mikro finansman faaliyetlerinin çok düşük seviyelerde kaldığı gözlenmiştir.

Bölgedeki kredi birliklerinin, bölgedeki toplam mikro kredi alıcısının% 85'i olan 1.5 milyon kişiye ve mikro tasarruf sahibinin %95'i olan 2.2 milyon kişiye hizmet götürdüğü gözlenmiştir.

İkinci olarak Sivil toplum örgütü şeklindeki mikro finansman kuruluşlarının bölgedeki 200.000 kişiye yardımcı olduğu görülmüştür. Bunlardan en belli başlı olanları Kırgızistan'daki FINCA (2002 tarihi itibarıyla 20.000 kişi), Gürcistan'daki Constanta Foundation (16.000 kişi), Polonya'daki Funtsz Mikro (10.000 kişi) olarak sayılabilir.

Üçüncü olarak küçük ölçekli işletmelerin finansmanı için hizmet veren ticari bankaların 2001 yılı sonu itibarıyla bölgedeki sadece 24.000 kişiye ulaşabildikleri ve bunun bölge toplamının sadece %1 olduğu belirtilmektedir. Bu tip bankalara en iyi örnek Rusya'daki Sberbank'tır.

Bölgedeki 10 mikro finansman bankası 2001 yılı itibarıyla toplam 42.000 kredi alıcısına ve 96.000 tasarruf sahibine hizmet vermektedir. Bunlardan en büyüğü 30.000 kredi alıcısına hizmet veren Gürcistan'daki Mikro finansman bankasıdır.

Kuzey Amerika- Amerika Birleşik Devletlerinde en önemli mikro finansman kuruluşu, Latin Amerika'da kurulmuş olan daha sonra 1991 yılında New York'ta faaliyete geçen ACCION USA kurumudur. 1991 den bu yana ACCION USA 16.800 kişiye kendi işlerini kurabilmeleri için 86.3 milyon USD \$'ın üzerinde kredi sağlamıştır. Birleşik Devletler içinde 9 eyalete 33 şehirde hizmet vermektedir. ACCION son yaptığı bir araştırmaya göre ABD'de yaklaşık 13.1 milyon mikro işletmenin % 82'sinin hiçbir zaman iş kurmak için banka kredisine baş

vurmadığı ortaya çıkmıştır. Bu rapor sonucuna dayalı olarak ACCION kredi işlemleri kolaylaştırmak, daha çok kişiye ulaşabilmek için çalışmalara başlamıştır.

Kuzey Amerika’da ayrıca mikro finansman konusu işe ilgilenen birçok uluslararası kuruluşun merkezleri bulunmaktadır. Örneğin FINCA International 18 üye ülkede toplam 227.388 müşteriye hizmet veren uluslararası kâr amacı gütmeyen bir organizasyondur. National Cooperative Business Association (NCBA) 16 ülkede 909.670 müşteriye hizmet vermektedir. Hıristiyan kuruluşu olan Opportunity International (OI) 25 ülkede 308.026 müşteriye hizmet vermektedir. Women’s World Banking 31 ülkede 12.043.017 müşteriye hizmet vermektedir. World Council of Credit Unions 19 ülkede 2.700.570 müşteriye hizmet vermektedir.

Uluslararası mikro finansman ile ilgili kuruluşlar

Yukarıda adı geçen kuruluşların dışında mikro finansman konusu ile ilgili eğitim programları, müşavirlik hizmetleri, fon temini gibi konularla ilgili olan belli başlı kuruluşlardan bazılarının adları aşağıda verilmektedir.

.CGAP (Consultative Group to assist the Poor)

.Dünya Bankası (World Bank)

.GTZ (The Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit)

.Planet Finance

CGAP- Dünya Bankası öncülüğünde, fakirler için mali sistem kurma amacıyla bir araya gelmiş çeşitli ülkelere 28 kurumun oluşturduğu bir konsorsiyumdur. Konsorsiyumu oluşturan kuruluşlar aşağıdadır.

Avustralya- Australian Agency for International Development, Belçika- Belgian Administration for Development Cooperation, Kanada-Argidius Foundation, Canadian International Development Agency(CIDA), Danimarka-Royal Danish Ministry of Foreign Affairs, Lüksemburg- Ministere des Finance, Ministere des Affaires Etrangeres, Hollanda-Ministry of Foreign Affairs, Norveç- Norwegian Agency for Development Cooperation, Filipin- Asian Development Bank, İsveç- Swedish International Development Cooperation, Finlandiya- Ministry of Foreign Affairs, Fransa- Agence Française de Developpement (AFD), Ministere des Affaires Etrangeres, Almanya- Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), Federal Ministry for Economic Cooperation and Development, Die Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ), İtalya- International Fund for Agricultural Development (IFAD) Ministry for Foreign Affairs, İsviçre-International Labour Organisation (ILO), Swiss

Agency for Development and Cooperation, Tunus- African Development Bank, İngiltere- Department for International Development, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), ABD- The Ford Foundation, Inter-American Development Bank (IDB) United Nations Capital Development Fund, United Nations Development Programme, US Agency for International Development, The World Bank, Japonya- Japan Bank for International Cooperation (JBIC), Ministry of Foreign Affairs, Ministry of Finance

Görüldüğü üzere çoğu gelişmiş ülkenin dışişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlıklarının yanında Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler kuruluşları ile özel ve uluslararası kuruluşlar konsorsiyumda yer almaktadır. Amaçlanan fakir kesimin yararlanabileceği bir finansman sistemi yaratılması için gereken standartlar ve kurallar üzerinde bir görüş birliği yaratılarak mikro finansman sisteminin sağlam temellere oturtulmasıdır. CGAP, kalkınma kurumlarına, mikro finansman kuruluşlarına, hükümetlere, denetim ve derecelendirme (rating) kurumlarına müşavirlik, eğitim, araştırma hizmetleri vermekte ve gerekli bilgileri aktarmaktadır. Bunun dışında hibe şeklinde mikro finansman kuruluşlarına yardımda bulunmaktadır. Bu hibe tutarı 1996-2003 yılları arasında yaklaşık 60 milyon USD Doları kadardır, ve daha çok mevcut veya kurulacak mikro finansman kuruluşlarının eğitimi, müşavirlik hizmetlerine yardım amaçlı verilmektedir

Dünya Bankası- Birleşmiş Milletler Teşkilatına bağlı olarak kurulan, ve dünyada fakirliği ortadan kaldırmak için genellikle orta ve uzun vadeli kredi vererek, gerekli teknik yardım ve müşavirlik hizmetleri sunarak ülkelerin kalkınmasına yardımcı olmak amacıyla kurulmuş 184 ülkenin üye olduğu bir kuruluştur. Aslında Dünya Bankası; IBRD(International Bank for Reconstruction and Development-) ile IDA(International Development Association-) ortaklaşa adıdır. Bu iki kuruluş düşük faizli veya faizsiz kredi ve hibe sağlamaktadırlar. Mikro kredi alanında da özellikle Bangladeş, Kırgızistan, Bosna Hersek gibi az gelişmiş ülkelerde mikro finansman kuruluşlarının kuruluşunda teknik yardım, finansman sağlama çalışmalarında bulunmuştur.

GTZ- 1975 yılında Alman Federal Hükümetine bağlı özel bir şirket olarak kurulan GTZ kamu menfaatine ve uluslararası işbirliğine dayalı projelerin finansmanı için kaynak aktaran bir uluslararası işbirliği kuruluşudur. Halihazırda 130'un üzerinde ülkede 2.700 kalkınma projesine ve programının yürütülmesinde görev almıştır. Ana amacı uluslararası düzeyde sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için özellikle teknik yardım sağlamaktır.

Planet Finance- Uluslararası kâr amacı gütmeyen ve üyelerine döner kredi şeklinde finansman sağlayan uluslararası bir organizasyondur. Kuruluş fikri 1997 yılında Jacques Attali tarafından bir seminerde ortaya atılmış ve 1998 yılında Fransız kanunlarına uygun olarak kar amacı gütmeyen bir kurum olarak kurulmuştur. Amacı dünyadaki mikro finansman kuruluşları arasında bir internet ağı kurarak mikro finansman konusunun gelişimine katkıda bulunmaktır. Ayrıca mikro finansman kuruluşlarına sağladığı teknik desteğin yanında, derecelendirme (rating) hizmeti vermektedir. Kuruluşların kaynak sorunu için çözüm yaratmaktadır.

VI-TÜRKİYE'DE MİKRO FİNANSMAN

Ülkemizde mikro finansman, bir görüşe göre, Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki para vakıflarında uygulanmaktaydı. Bu dönemde nakde sıkışan küçük esnaf, vakfa başvurarak evini teminat gösterip nakdi alır ve kendi evinde kira ödeyerek oturur borcu bitince tekrar evine sahip olurdu. Vakıf bu hizmetinin yanında fakirlere yiyecek yardımı, yolları tamir gibi hizmetlerde de bulunurdu.

Cumhuriyet döneminde ise kredi birlikleri, kooperatifler, emanet sandıkları küçük esnafın nakit ihtiyaçlarını karşılamak için başvurabildikleri kurumlar olmuşlardır. Bunun ötesinde Halk Bankası, Ziraat Bankası, Vakıflar Bankası küçük ölçekli işletmelere, çiftçilere devlet destekli ucuz kredi veren kuruluşlar olmuşlardır. Halk Bankası son dönemlerde kadın girişimcilere yönelik özel kredi tahsisi yapmaktadır. Ayrıca Garanti Bankası, İş Bankası, TSKB gibi bazı özel ticari bankalar mikro işletmeler için özel kredi hizmetleri vermektedirler.

Ayrıca yurt dışındaki uygulamalara benzer şekilde ticari bankalardan kredi başvurularında gerekli olan teminatı sağlamak için özel bir Kredi Garanti fonu AŞ oluşturmuştur. Kredi Garanti Fonu Türkiye-Almanya Teknik İş Birliği Anlaşması çerçevesinde TOSYÖV(Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı), MEKSA (Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı), TESK (Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu), TOBB(Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) tarafından kurulan ve 1995 yılında Halk bankası ve KOSGEB'in ortak olduğu Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma AŞ ile ilgili banka (ilk yıllar Halk Bankası) arasında imzalanan protokol uyarınca oluşturulmuştur. 10 yıllık bir dönem içinde 1.330 projeye 52.5 milyon euro kefalet kredisi sağlanmış bulunmaktadır. Hizmetlerin karşılığında kefalet bakiyeleri üzerinden cinsine göre %2-3 komisyon alınmaktadır.

Bütün bunların dışında ülkemizde bazı sivil toplum örgütleri dünyadaki benzerleri gibi özellikle kadınlar için mikro kredi uygulamaları yapmaktadırlar. Bu tip mikro kredi uygulamasının ilk örneklerinden biri Maya mikro kredidir. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı –KEDV- tarafından 2002 yılında kurulmuştur. Amacı evinde, tezgahında ya da dükkanında kendi işini yapan ya da bir iş kurmak isteyen dar gelirli kadınlara maddi destek vermektir. 31.6.2004 itibarıyla 712 üyesi olup, toplam 960.000 YTL kredi dağıtmıştır. Ortalama kredi meblağı 760 YTL .dir.

Son yıllarda mikro kredi konusu, Türkiye gündemine Diyarbakır milletvekili ve Türkiye İsrâfi Önleme Vakfı Başkanı Prof. Dr.Aziz Akgül öncülüğünde 2003 yılındaki bir uluslararası toplantı ile getirilmiştir. Söz konusu toplantıda dünyada mikro finansman konusunun öncülerinden sayılan Grameen Bankasından gelen yetkililer konu hakkında bilgi vermişler ve ülkemizde ilk uygulama Diyarbakır da başlamıştır.

Mikro finansman konusunu, küçük ve orta ölçekli işletmelerine(KOBİ) sağlanan finansman hizmetleri şeklinde ele aldığımızda, konu biraz daha genişlemektedir. Ülkemizde KOBİ'lere destek veren birçok ulusal ve uluslararası düzeyde kurum mevcuttur. KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) Yrd.Doç.Dr.Tahir Akgemici tarafından hazırlanan raporda KOBİ'lere destek veren kurumlar :

“Kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlar: KOSGEB, Türkiye Halk Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası, KOBİ AŞ Kredi Garanti Fonu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Küçük Sanayi ve El Sanatları genel Müdürlüğü, Küçük Sanayi, Sanayi Bölge ve Siteleri Genel Müdürlüğü, GAP Bölgesi Girişim Destekleme ve Yönlendirme Merkezi, Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü ve Milli Prodüktivite Merkezi.

Mesleki Teşekküller: Ticaret ve Sanayii Odaları, Esnaf Kefalet Kooperatifleri ve Küçük Sanayi Kooperatifleri

Özel Kuruluş-vakıflar:Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı

Teknik yardım ve danışmanlık hizmetleri veren diğer kurum ve kuruluşlar ile yurtdışı destekli veya örgütlü diğer kurum ve kuruluşlar: Hollanda Yönetim İşbirliği Programı, Balkan Ülkeleri Ticareti Geliştirme Bölge Merkezi, Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü Ankara Ofisi ve Avrupa Yatırım Bankası.”olarak sıralanmıştır.

Yukarıda adı geçen kuruluşların bazıları tarafından mikro işletmelere sağlanan imkanlar hakkında özet bilgiler EK- 1 de verilmektedir.

Diğer taraftan Mikro finans kuruluşları hakkında kanun tasarısı hazırlanmış olup, mikro finansman kuruluşlarının kuruluş, çalışma, tasfiye ve denetlenmesine ilişkin esaslar düzenlenmeye çalışılmaktadır. Taslağa göre bu tip kuruluşlar da bankalara benzer şekilde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun(BDDK) ve Kurulunun onayına, denetimine tabi olacaklardır. Taslağa göre mikro finans alanında faaliyet gösterecek mevduat kabul eden ve etmeyen kuruluşların üye olacağı ve BDDK tarafından belirlenecek usul ve esaslar

çerçevesinde Mikro Finans Kuruluşları Birliği ile bu kuruluşlardaki mevduatın sigorta edilebilmesi amacıyla Mikro Finans Güvence Fonu oluşturulacaktır.

VII-MİKRO FİNANSMAN KONUSUNDA YAŞANAN SORUNLAR

Mikro finansman uygulamasının zorluğunun başında hizmetin verildiği müşteri kesiminin maddi imkanları yok denecek kadar kısıtlı, belli eğitim almamış, yoksul kesim olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durumda fon aktaran kurumun fonun uygun şekilde kullanımını denetlemesi, geri dönüşünü garanti altına alması sorun olmaktadır.

Mikro finansman hizmetinden yararlanan kişiler içinde sorun vardır. Zira zaten düzenli bir geliri olmayan bir kişinin mevcut maddi yükünün üstüne yeni bir borç yükü getirilmektedir. Bu durumda geri ödemede ciddi sorunlar yaşanabilir.

Mikro finansman hizmetlerinin diğer bacağı olan tasarrufların değerlendirilmesinde ise fakir kesimin tasarruflarını daha çok altın, emlak, hayvan benzeri alanlarda değerlendirmesi alışkanlığı karşımıza çıkmaktadır.

Genelde yeterli eğitim alamamış yoksul kesim bankacılık hizmetlerinden yararlanmaktan çekinmektedir. Bu kesim kaynak ihtiyacını mümkün olduğu ölçüde ailesinden, arkadaşlarından sağlama yoluna gitmekte veya yüksek faiz ödeme durumunda olmasına rağmen tefeciye gitmektedir.

Yukarda açıklanan nedenlerden dolayı mikro finansman uygulamalarının başarılı olması için ciddi engeller vardır. Ancak dünyada bu uygulamaları başarı ile yapan tatmin edici bir geri dönüş oranına sahip kuruluşlar vardır. Başarı için öncelikle alt yapının oluşturulması gerekmektedir. Mikro finansman kuruluşunun yetkili şubesi müşteriye yakın olmalı, elemanları konularında uzman olup müşteri ile teke tek ilgilenebilmeli, gerektiğinde yoksul kesime gerekli teknik bilgi ve eğitim verilmeli, sağlanacak kaynakla üretmeyi planladıkları ürünler için gerekli pazar araştırması yapılmalı, hatta yeni pazarlar oluşturulmaya çalışılmalıdır, kredinin geri dönüşünü sağlayacak mekanizmalar üzerinde çalışılmalı, grup baskısı, garanti fonu gibi uygulamalar yaygınlaştırılmalı, yüksek olan kredi maliyetini düşürmek için teknolojiden yararlanmaya çalışılmalıdır.

El işi yapan ve sipariş usulü çalışan bir kadının iplik, kumaş ihtiyacını karşılayacak bir tutarı borçlanarak, ürünü satmasından sonra borcunu geri ödemesi gibi çok sık uygulanan mikro kredi örneğinde olduğu gibi, mikro kredi daha çok, az bir sermaye ile piyasada talep olunan bir malı üretip satabilecek ancak sermayesi yetmeyen kişi ve işletmeler için yararlı olmaktadır

VIII-SONUÇ

Mikro finansman uygulamaları dar anlamıyla normal bankacılık sisteminin içinde olamayan yoksul kesime verilen finansman hizmetlerini ifade ederken, geniş anlamıyla çok yoksul olmamakla beraber kısa dönemli düşük tutarlı nakit ihtiyacı karşılanan mikro işletmelere yönelik verilen finansman hizmetlerini de kapsamaktadır.

Dünyadaki başarılı olan uygulamalarda öncelikle hizmet edilecek kesimin ihtiyaçlarının tespit edildiği, gerekli eğitimin verildiği, alt yapı kurulduktan sonra mikro finansman hizmetlerinin sunulduğu ve ilk safhalarda hibeler, devlet yardımları ve sübvansiyonlarla fonların desteklendiği gözlenmektedir. Kredi geri dönüşlerinin sağlama alınmasının herkesin menfaatine olduğu inancı yerleştirildikten sonra mikro finansman uygulamalarının başarılı olduğu görülmektedir.

Mikro finansman hizmetlerinin ana sorunları: çok sayıda müşteriye hizmet götürülmesi ve kredi tutarları düşük olmakla beraber yerine getirilmesi gereken prosedür normal ticari krediyle neredeyse aynı olması nedeniyle hizmet maliyetinin yüksek olması, ayrıca kredi geri dönüş riskinin de yansıtılması ile kredi faiz oranlarının yüksekliği ve bu durumda müşterilerin borç ödeme güçlerinin ilk aşamada yetersiz olması olarak sayılabilir.

Yukarda açıklanan bu olumsuzluklara rağmen mikro finansman hizmetleri, ekonomi dışında kalmış olan yoksul kesimin tasarruflarının değerlendirilmesine ve çok küçük tutarlı kredilerle yoksul kesimin kendi işini kurarak üretime katılmasına neden olmaktadır. Fon sağlayan kurum açısından ise riskin dağıtılmış olması ve kredinin çok düşük tutarlarda verilmesi risk unsurunu bir ölçüde azaltmaktadır.

Mikro finansman konusu ile ilgilenen kurumların bu konuyu kâr amacından çok kalkınmaya katkıda bulunmak, fakirliği ortadan kaldırmak açısından yaklaşan gönüllü kurumlar oldukları görülmektedir. Fonların geri dönüşü, sistemden daha çok insanın yararlanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için önem arz etmektedir. Bunu sağlayabilmek için, çok sayıda müşteri işlemlerini takip etmeye yönelik bir bilgisayar sistemin uygulanması, bir ölçüde uygulamayı kolaylaştıracaktır. Başlangıç için maliyetli bir sistem olmakla beraber, mikro kredi uygulamasının, çok sayıda müşteriye hizmet veren kredi kartı hizmetinin aksine tüketim yerine üretimi teşvik ederek ülke kalkınmasında daha çok katkıda bulunabileceği göz önüne alındığında bu maliyete katlanıla bilinir. Bu durumda devletlerin ve uluslararası kurumların mikro finansman konusuna daha çok eğilmeleri yararlı olacaktır.

Ülkemiz açısından mikro finansman konusuna baktığımızda;

- Ülkemizde yoksul kesim nüfusun içinde önemli bir paya sahiptir. Kırsal kesimde yaşayan ve tarım kesiminde çalışan insanlarımız ile kendi işini yapmaya çalışan veya mikro işletmelerde çalışanlar istihdamın önemli bir yüzdesini oluşturmaktadır. DPT'nin 2005 Kalkınma Programında yer alan bilgilere göre, DİE tarafından yapılan 2002 Hane halkı Bütçe Anketi ile birlikte Türkiye'de ilk kez yoksulluk sınırı ve oranı resmi olarak açıklanmıştır. 2002 yılı yoksulluk çalışması sonuçlarına göre ülkemizde fertlerin %1.35'i gıda harcamalarını içeren yoksulluk sınırının altında iken %26.96'sı gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altındadır. Yoksulluk, özellikle çok çocuklu haneler, eğitim seviyesi düşük olanlar, işsizler, kendi hesabına çalışanlar, ücretsiz aile işçileri ve tarım ve inşaat sektörlerinde çalışanlar arasında yaygındır. Bu bilgiler doğrultusunda mikro finansman hizmetinden yararlanabilecek ciddi bir potansiyel olduğu açıktır.
- Mikro finansmanın başarısı için gereken profesyonel personel ihtiyacı, son yıllarda yaşanan ekonomik krizler sonucu işsiz kalan bankacılar için de bir fırsat olabilir.
- Ülkemiz el sanatları açısından zengindir. Kendi hesabına çalışılabilecek bu alanda mikro kredi ile finansman önemli bir katkı sağlayabilecektir.
- Tarım kesiminin desteklenmesi ile köyden kente göçün tersine çevrilmesi bir çok sosyo-ekonomik sorunun çözümünü beraberinde getirecektir. Mikro kredi bu anlamda da yardımcı olabilir.
- Halihazırda Bankacılık Denetleme Kurulu tarafından mikro finansman kuruluşlarına ilişkin kanun tasarısı üzerinde çalışılmaktadır. Bu Kanun ile bu tip kuruluşların ticari bankalara nazaran daha düşük kuruluş sermayesi ile kurulabilmeleri, faaliyetlerinde daha esnek yasal yükümlülöklere tabi olmaları gibi hususlar düzenlenmektedir.
- Mevcut sistem içinde mikro kredi hizmeti veren Halk Bankası, Ziraat Bankası gibi devlet bankalarının özelleştirilmesi söz konusudur. Bu tip hizmetleri vermeye başlayan Garanti Bankası gibi özel ticari bankaların artması yararlı olacaktır.
- Konu yoksullukla savaşıla bire bir ilgili olması nedeniyle, mikro kredi konusu her ne kadar riskli bir alan ise de, devletin bu konudaki desteğini çekmemelidir.
- Özellikle kırsal kesim tasarruflarının bir şekilde finansman sistemine dahil edilebilmesi için mikro finansman uygulamalarının yaygınlaştırılması yararlı olacaktır. Yoksul kesimin

tasarruf alışkanlıklarının değiştirilmesi her ne kadar zor ise de, bu alanda çaba göstermek ve mevcut kısıtlı imkanlarını daha verimli alanlarda değerlendirmeleri için yol göstermek gerek kişilerin kendileri için gerek ülke ekonomisi için faydalı olacaktır.

- Ülkemizde daha çok hibe şeklindeki yardımlarla desteklenen yoksul kesimin mikro kredi uygulamasına ilk aşamada pek sıcak bakmamaktadır. Dolayısıyla mikro finansman uygulamalarından önce mutlaka gerekli eğitim, teknik yardım sağlanmalı ve yoksul kesime hibe yerine bu tip uygulamaların kendileri için daha kalıcı ve yararlı olacağı anlatılmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)-DPT
2. “Mikro girişimcilere yönelik finansman stratejisi: Mikro Finansman”-
bbdk.org.tr/turkce/yayinlar ve raporlar/rapor/bbdk/mikrogirisimci.doc
3. “KOBİ Ekonomisi (KOBİ’ler ve Bankacılık) –Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı- Ekonomik ve Stratejik Araştırmalar Merkez Müdürlüğü- Ocak 2004.
4. “MAYA Mikro Kredi”-www.kedv.org.tr/kedv-programlar/maya.htm
5. “Türkiye Halk Bankası-Teşvik Belgesi KOBİ Kredisi”-www.halkbank.com.tr
6. “Mikro finansman kuruluşları hakkında kanun tasarısı taslağı”-www.alomaliye.com/mikro finans kanun taslak.htm
7. “Mikro kredi zirvesi, yoksullara yardım deklarasyonu- 2-4 Şubat 1997”-
www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/besinic-bol/mikro-kredi.htm.
8. “Kredi Garanti Fonu hizmetlerini genişletmek istiyor”-www.kobi-efor.com.tr
9. “KOBİ’lerin temel sorunları ve sağlanan destekler”Yrd.Doç.Dr.Tahir Akgemici-Haziran 2001-KOSGEB
10. “Küreselleşen Yoksulluk”Nejat Eslen-Radikal Gazetesi 21 Aralık 2004
11. “Yoksulun yoksulunu kurtarma projesi” Akşam Gazetesi –8 Haziran 2003
12. “Mikrofinans: sıkça sorulan sorular”-www.ttb.org.tr/turkce/konferans/mikrofinans.doc
13. II KOBİ Zirvesi 19-21 Aralık”-www.garanti.com.tr/bankacilik/işletme/kobi zirvesi.html
14. “Küçük ve orta ölçekli işletmelerin yatırımlarında devlet yardımları hakkında kararın uygulanmasına ilişkin tebliğ (tebliğ no:2001/1) –www.treasury.gov.tr
15. “TESK yayınları-Kredi Garanti fonu AŞ.”-www.tesk.org.tr
16. “Microenterprise in the First and Third Worlds”-Mark Schreiner-
www.microfinance.com/english/papers/microenterprise.pdf.
17. “Credit Scoring: Is it Right for your Bank?”Dean Caire –Robert Kossmann-
www.microfinance.com/english/papers/scoring for your bank.pdf.
18. “SEEP NET WORK”-www.seepnetwork.org/section/about/member directory/

19. "Role of Microcredit in the Eradiction of Poverty"-Report of the Secretary General-UN-
www.gdrc.org/icm/un-report.html
20. "Planet Finance: The microfinance platform"www.planetfinance.org.
21. "What is World Bank?"-web.worldbank.org
22. "GTZ Corporate profile"-www.gtz.de
23. "CGAP: About CGAP"- www.cgap.org
24. "Microfinance gateway:Frequently asked questions"-www.microfinancegateway.org
25. "The State of Microfinance in Central and Eastern Europe and New Independent States"
Sarah Forster, Seth Greene, Justyna Pytkowska-www.mfc.org
26. "Formal Financial Institutions and the microfinance market"-Jennifer Isem, Anne Ritchie,
Tiphaine Crenn, Tamara Cook, Matthew Brown-CGAP
27. "Microfinance center"-www.mfc.org.pl
28. "ACCION International"-www.accion.org
29. "AFMIN-The AFRICA MICROFINANCE NETWORK"-www.swwb.org
30. "Twenty Years of microfinance Work and Future Challenges"-Maria Ottero President &
CEO ACCION International
31. "Microfinance in Guatemala: the case of credit unions"-Gloria Almeyda, Brian A.Branch-
1998-World Council Of Credit Unions
32. "Bank Rakyat Indonesia"-www.bri.co.id
33. "Theme:Rural Finance Institutions and Systems Models of Rural Institutions"-Manfred
Zeller
34. "State of the Microcredit Summit Campaign Report 2004"-Sam Daley-Harris –
Microcredit Summit Campaign Director
35. "What is microcredit?"-Muhammad Yunus –sep.2004-www.grameen-info.org
36. "Financing for Development- microfinance in the ESCWA Region and proposed
development strategy"-Imad Shehab-ESCWA 2002
37. "BSE Heralds UN Year of Micro Credit 2005" –www.indianngos.com
38. "UN Millennium Development Goals"-www.un.org
39. "Descriptions:Credit Models"-www.gdrc.org
40. "Key principles of microfinance"-www.cgap.org

EK-1 Türkiye’de Mikro İşletmelere Sağlanan İmkanlar

KOSGEB(Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) tarafından mikro işletmelere sağlanan hizmetler-

KOSGEB küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin teknolojik yeniliklere uyum sağlamalarını, rekabet güçlerini arttırmaları amacıyla kurulmuş bir kamu kuruluşudur. Bu amaca bağlı olarak öncelikle bu tip işletmelere gerekli bilgi aktarımını sağlamak için bilgilendirme, elektronik ticaret ve işletmeler arası işbirliği hizmetleri vermektedir. Bunun yanında teknoloji araştırma ve geliştirme desteğini teknoloji geliştirme merkezleri aracılığı ile yapmaktadır. Finansman konusu ile ilgili olarak finansal bilgi bankası oluşturulmuş, Kredi Garanti Fonu AŞ’ye KOBİ’lerin Halk Bankasından kullanacakları kredilerin teminatlarında kullanılmak üzere fon temin edilmiştir. Girişimciliği Geliştirme Enstitüsü ve Küçük İşletmeler Geliştirme Merkezleri ile girişimcilere yol gösterilmektedir. Bu hizmetlerin dışında Pazar araştırma ve ihracatı geliştirme enstitüsü yoluyla işletmelere danışmanlık hizmetleri verilmektedir.

Türkiye Halk Bankası tarafından mikro işletmelere verilen hizmetler-

Türkiye Halk Bankası KOBİ’lerin finansmanı amacıyla kurulmuş olan kamu bankasıdır. Ayrıca teknik yardım ve danışmanlık hizmetleri de vermektedir. Bu çerçevede esnaf ve sanatkarların kooperatifler halinde örgütlenmeleri, ürünlerin pazarlanması, eğitim konularında da yardımcı olmaktadır. Mikro işletmeler için Teşvik belgeli KOBİ Kredisi satın alacakları makine teçhizat ve hammadde için kullanılmaktadır. Bu kredi türünün yanında bilgisayar yazılım kredisi, genç ve kadın girişimci kredisi, KOBİ takım tezgahları kredisi, ürün geliştirme kredisi, iş yeri edindirme ve yenileme kredisi, onarım kredisi, serbest meslek kredisi, fuar ve sergilere katılma kredisi gibi sanayi kredileri ile mikro işletmeler ve şahıslar desteklenmektedir. Ayrıca banka kaynaklarından Halk İşlem Kredisi ile küçük işletmelerin günlük nakit ihtiyaçlarının karşılandığı azami 30 milyar TL limitli kredi uygulaması vardır.

Kredi Garanti Fonu AŞ’nin mikro işletmelere katkısı

KOBİ’lerin bankacılık sisteminden yararlanırken karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri teminat konusudur. Bu sorunu çözebilmek amacıyla Türkiye-Almanya Teknik İşbirliği anlaşması çerçevesinde ilk kurucuları; Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK), Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği (TOBB), Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı (MEKSA) ve Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı (TOSYÖV)’dir. Daha sonra

sırasıyla Küçük ve Orta Ölçekli Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) 1995’de ve Türkiye Halk Bankası A.Ş (THB) 1996’da KGF AŞ’ne hem ortak olarak hem de sorumluluk fonuna destek vermek suretiyle katılmışlardır.

KGF AŞ , KOBİ’lerin kullandığı her türlü nakdi ve gayri nakdi krediye garanti verir. Bu krediler,

- Yeni iş kurma,
- Mevcut tesisin genişletilmesi
- Hammadde temini
- Yeni teknoloji kullanımı
- Yeni iş yerine taşınma
- Nakit sıkıntısı giderme
- İhracatın finansmanı
- İthalatın finansmanı
- Teminat mektubu amaçlı krediler ile
- KOBİ’lerin kullandığı diğer nakdi ve gayri nakdi kredilerdir.

KGF A.Ş. en fazla 5 kişiye kadar çalışanı olan küçük ve orta boy işletmelere garanti/kefalet vermektedir ve kefalet talep eden firmalar TOBB veya TESK’e kayıtlı olmalıdır. Garanti/kefalet talebinde bulunan firmaların değerlendirmeye alınmasında KGF tarafından maktu bir inceleme ücreti alınmaktadır. KGF A.Ş. vermiş olduğu teminatlar karşılığında kredinin vadesine ve türüne göre teminat bakiyesi üzerinden %3 oranında yıllık komisyon almaktadır.

Kredi Garanti Fonu ile anlaşma yapan bankalar Halk Bankası başta olmak üzere, Garanti bankası, Şekerbank, Vakıflar Bankası ve Yapı kredi bankasıdır. Üç banka ile görüşmeler devam etmektedir.

KOBİ AŞ. tarafından mikro işletmelere verilmesi planlanan hizmetler -

KOBİ AŞ; TOBB, T. Halk Bankası, KOSGEB, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK), 5 Sanayi Odası (Ankara, EBSO-İzmir, İstanbul, Denizli, Balıkesir), 2 Ticaret Odası (Adana, İzmir), 7 Ticaret ve Sanayi Odası (Adapazarı, Antalya, Bursa, Manisa, Mersin, Giresun, Samsun), 2 Ticaret Borsası (Erzurum, Manisa) ve Halk Leasing'in ortaklığıyla 320 milyar sermaye ile 30 Aralık 1998'de kurulmuştur. Şirketin sermayesi Mart 1999'da yapılan Olağanüstü Genel Kurul'da 1 Trilyon TL'ye çıkarılmıştır.

Şirketin amacı, büyüme ve ihracat potansiyeline sahip olduğu halde finansman yetersizliği nedeniyle gelişme gösteremeyen KOBİ'lere ortak olmak suretiyle finansal destek sağlamaktır. Bu destek, KOBİ kendine yeter duruma gelinceye kadar devam edecektir. Destek süresi KOBİ AŞ'de en fazla 5 yıl olarak belirlenmiştir. Şirket, finansal desteğin yanı sıra KOBİ'lerin kuruluş, gelişme ve büyüme aşamalarında danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin verilmesi de amaçlanmaktadır.

Şirket kar amacı taşımamaktadır, ancak sermayesini koruması ve varlığını devam ettirmesi için ortaklık yapılacak KOBİ'lerin yatırım önerilerinin ülkemizin rekabet gücünü arttırıcı ve çağımızın ekonomik gelişmeleri doğrultusunda olmasına büyük özen gösterilecektir. Böylece KOBİ'lerin daha çok yenilik niteliği taşıyan ve rekabet gücünü arttıran yatırımları desteklenmiş olacaktır.

KOBİ A.Ş. ortaklık bazında yatırımda bulunduğu KOBİ'lerin hisselerini sürekli elinde bulundurmayacaktır. Desteklenen KOBİ'lerin gelişimi belli bir karlılık ve büyüme düzeyine ulaştıktan sonra KOBİ A.Ş.'nin ortaklık hissesi, piyasa değeri üzerinden işletmenin esas sahibine satılacaktır. Eğer bu mümkün olmuyorsa, hisseler yeni bir ortağa ya da borsada satılacaktır.

TOBB, KOBİ AŞ'nin şirket yapısını Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı olarak değiştirmiş ve hizmete geçmek için organizasyon çalışmalarını hızlandırmıştır.

İşbank tarafından mikro işletmelere sağlanan hizmetler-

İşbank 2002 yılında Küçük işletmeler kredisi projesi ve 2003 yılında Küçük işletmeler İhracat döviz kredisi projesi başlatmıştır. Bu tip kredilerin amacı, ticaret ve sanayi alanında faaliyet gösteren küçük işletmelerin nakit ihtiyaçlarının, gelirlerine uygun şekilde ödeme imkanının sunulması suretiyle karşılanmasıdır. Kredi tutarı azami 50.000 –100.000 YTL arasında değişmektedir.

Garanti bankası tarafından mikro işletmelere sağlanan hizmetler-

Garanti bankası KOBİ'lere yönelik olarak, ticari ve yatırım amaçlı “şirkete destek bulalım kredisi”, makine ve teçhizat alımı için “makinelermizi yenileyelim kredisi”, teknoloji gelişimi için “teknolojimizi geliştirelim kredisi”, çalışma ortamını değiştirmek için “bizim işyerini yenilesek kredisi” vermektedir. Kredi Garanti Fonu AŞ ile anlaşması bulunmakta ve şirketlerin teminat sorunu çözümlenmektedir.